

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 176/2024-139

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej AK JUDr. Marek Hic, s. r. o., P. O. Hviezdoslava 10625/23B, Martin, proti uzneseniam Mestského súdu Košice sp. zn. 15C/97/2011 z 23. októbra 2023 a sp. zn. 15C/97/2011 z 21. júla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť strán konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 listiny a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením mestského súdu sp. zn. 15C/97/2011 z 23. októbra 2023 a uznesením mestského súdu sp. zn. 15C/97/2011 z 21. júla 2023. Sťažovateľka navrhuje obe napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť mestskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých uznesení a priložených príloh vyplynulo, že rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5Co/31/2022 zo 16. mája 2023 bolo určené, že zmluva o zriadení záložného práva zriadeného k špecifikovaným nehnuteľnostiam je neplatná. Žalobcom bol priznaný proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Mestský súd uznesením sp. zn. 15C/97/2011 z 21. júla 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom uložil sťažovateľke povinnosť nahradiť žalobcom trovy konania pred súdom prvej inštancie a trovy odvolacieho konania spolu vo výške 54 695,36 eur. Základnú sadzbu tarifnej odmeny určil podľa hodnoty veci, resp. práva, hodnota sporu bola vyčíslená na sumu 398 327,02 eur, čo predstavovalo hodnotu úveru, ktorého zaplatenie bolo zabezpečené záložným právom, odmena za jeden úkon právnej služby predstavovala sumu 1 223,33 eur. Mestský súd považoval za účelne vynaložené vykonanie spolu 32 úkonov právnej služby právneho zástupcu žalobcov.

4. Sťažovateľka napadla uznesenie mestského súdu vydané vyšším súdnym úradníkom sťažnosťou, v ktorej napádala účelnosť vyššieho počtu vykonaných úkonov, ktoré podľa jej názoru neboli nevyhnutné pre uplatnenie žalovaného práva – napr. opakované žiadosti o výsluch svedka. Ďalej namietala aj určenie základnej sadzby tarifnej odmeny, pretože predmetom veci podľa sťažovateľky bolo určenie inej právnej skutočnosti, a nie určenie práva, pričom záložná zmluva bola neplatná z dôvodu, že v nej chýbalo jasné a nezameniteľné určenie výšky zabezpečovanej pohľadávky, čím vznikol stav, keď pre účely rozhodnutia o neplatnosti záložnej zmluvy údajne nie je jasne a nezameniteľne určená výška pohľadávky, ktorá sa záložnou zmluvou zabezpečuje, ale pre účely rozhodovania o trovách už áno.

5. Mestský súd uznesením sp. zn. 15C/97/2011 z 23. októbra 2023 zamietol podanú sťažnosť. Uviedol, že záložné právo je spôsobilou majetkovou hodnotou, ktorého hodnota je minimálne výška istiny pohľadávky, ktorej splnenie sa zabezpečuje. Hodnota poskytnutého úveru predstavovala sumu 398 327,02 eur, ktorá bola následne aj hodnotou sporu s poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veciach sp. zn. 2Cdo/202/2007, 2MCdo/15/2007, 2Cdo/259/2008 a 2Cdo/271/2007. Mestský súd pripustil pestrosť rozhodovacej činnosti súdov v otázke oceníteľnosti predmetu sporu, za peniazmi neoceníteľný predmet konania možno považovať konania o určenie neúčinnosti právneho úkonu, o neplatnosti kúpnej zmluvy, incidenčné konania, konania o určenie neplatnosti právneho úkonu nemožno automaticky považovať za peniazmi neoceníteľné, ale túto otázku je potrebné skúmať s ohľadom na individuálne okolnosti danej veci. Podľa mestského súdu v tomto prípade predmetom konania bolo určenie neplatnosti záložnej zmluvy, priamym predmetom konania ale bola existencia konkrétneho práva, a to záložného práva, pričom existuje korelácia medzi výškou peňažného záväzku a hodnotou veci, ktorá má byť zálohom, preto pri určení hodnoty záložného práva vychádzal zo súčtu poskytnutých úverov, ktoré boli predmetným záložným právom zabezpečené, s poukazom na uznesenie ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 604/2018.

6. K námietke týkajúcej sa počtu úkonov právnej služby mestský súd uviedol, že právny zástupca žalobcov postupoval v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom súd nepriznal náhradu za úkony právnej služby týkajúce sa procesných podmienok konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Proti napadnutým uzneseniam mestského súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

- a) Konanie pred všeobecnými súdmi trvalo viac ako 12 rokov, čo je neakceptovateľné, pričom išlo o posúdenie jednoduchej právnej otázky, dĺžka konania bola spôsobená nečinnosťou okresného súdu Košice I, resp. mestského súdu, ktorý postupoval nepredvídateľne, nelogicky a narušal zdanie objektívnosti a nestrannosti súdu, dôvod neplatnosti zmluvy bol okamžite identifikovateľný, celý spor predstavoval snahu o zvrátenie jasne dojednaného úkonu – záložnej zmluvy, žalobcovia konali účelovo, okresný súd ich opakovane zvyhodňoval.
- b) S rozsiahlym poukazom na judikatúru ústavného súdu, najvyššieho súdu, Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj súdnych autorít Českej republiky sťažovateľka namieta porušenie princípu kontradiktórnosti konania a princípu rovnosti zbraní, pretože konajúci súd jej nezaslal na vyjadrenie podanie žalobcov obsahujúce vyúčtovanie náhrady trov konania, mestský súd uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol bez toho, aby sťažovateľke umožnil oboznámiť sa a podať vyjadrenie k požadovanej náhrade trov konania.
- c) V sťažnostnom konaní nebolo odstránené porušovanie základných práv sťažovateľky, pretože ani v tejto fáze jej nebolo doručené vyúčtovanie žalobcov a rovnako ani vyjadrenie žalobcov k jej sťažnosti, pričom mestský súd predĺžil žalobcom lehotu na podanie vyjadrenia a bola im doručená aj sťažnosť sťažovateľky na vyjadrenie. Uvedený postup má za následok prekvapivé až nepredvídateľné rozhodnutie. Napadnuté uznesenia porušujú aj princíp právnej istoty, legitímnych očakávaní strán sporu a odnímajú sťažovateľke možnosť konať pred súdom.
- d) Rozhodnutie a postup súdu boli aj meritórne nesprávne a arbitrárne, predmet konania je nespochybniteľne peniazmi neoceníteľný, preto bola namieste aplikácia § 11 ods. 1 vyhlášky, k čomu poukázal aj na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 148/2023 z 24. augusta 2023, v zmysle ktorého zriadenie záložného práva súdom nezakladá priamo nárok na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky, aj keď je jej výška pri podaní návrhu známa. Tento právny názor nebol mestským súdom rešpektovaný, pričom odklon od rozhodovacej praxe ani nebol odôvodnený. Predmetom sporu bolo určenie neplatnosti záložnej zmluvy, nie určenie neexistencie záložného práva, teda určenie inej právnej skutočnosti na rozdiel od určenia práva. Na tento rozdiel sťažovateľka celé konanie poukazovala a tento rozdiel akcentuje aj judikatúra, keď v sporoch o určenie neplatnosti zmluvy uvádza, že takýto predmet konania je neoceníteľný. Závery súdu sú aj nelogické, pretože pre účely rozhodnutia o neplatnosti záložnej zmluvy bolo konštatované, že chýba jasné a nezameniteľné určenie výšky pohľadávky, ktorá sa záložnou zmluvou zabezpečuje, ale pre účely rozhodovania o trovách je výška zabezpečovanej pohľadávky už dostatočne určitá.
- e) Konajúci súd neposudzoval každý uplatnený úkon samostatne, v každej fáze konania je potrebné skúmať potrebnosť a účelnosť uplatnených trov. V tomto prípade by sťažovateľka nemala znášať trovy vynaložené počas konania pred súdom prvej inštancie, ktoré bolo neskôr odvolacím súdom vyhlásené za nezákonné v dôsledku opravného prostriedku podaného sťažovateľkou. Aj konanie súdu prvej inštancie nasledujúce po prvom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu odvolací súd zhodnotil ako obsahujúce pochybenia, avšak v zmysle § 390 Civilného sporového poriadku vo veci rozhodol sám odvolací súd, obe odvolania sťažovateľky tak boli podané dôvodne, žalobcovia tak profitujú z nezákonného postupu súdu.
- f) Konajúci súd vo veci nezákonne nariadľoval a aj odročoval pojednávania, čo malo za následok narastanie počtu úkonov právnej služby, pričom vec bolo možné rozhodnúť už na v poradí prvom pojednávaní. Žalobcovia podávali aj neprimerane veľa vyjadrení (17 písomných podaní), pričom podstatné okolnosti mali uviesť v žalobe. Podania, ktoré nemali meritórny charakter, by nemali byť súčasťou náhrady trov konania.

g) K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok sťažovateľka uvádza, že ochranu požíva majetok sťažovateľky, legitímne očakávanie na ochranu jej majetku, obsahom označeného práva je aj ochrana pred nezákonným úbytkom na majetku spôsobeným nezákonným rozhodnutím o určení výšky náhrady trov konania.

h) Sťažovateľka navrhuje aj odklad právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého uznesenia vydaného sudcom vzhľadom na uvedené nedostatky napadnutých uznesení, ako aj na výšku uloženej povinnosti náhrady trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), práva na rovnosť strán konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu) uzneseniami mestského súdu. Sťažovateľka namieta nedoručenie vyčíslenia trov konania, na základe ktorého došlo k vydaniu uznesenia, ktorým bola zaviazaná na úhradu trov konania v prospech žalobcov, a nedoručenie vyjadrenia žalobcov k ňou podanej sťažnosti, ďalej spochybňuje správnosť právneho posúdenia otázky oceníteľnosti predmetu konania, pričom presadzuje názor, že vo veci sa konalo o určenie neplatnosti záložnej zmluvy, čo je predmet konania peniazmi neoceníteľný, mestský súd paradoxne považoval za hodnotu sporu hodnotu pohľadávky zabezpečenej záložným právom, hoci v merite veci bola konštatovaná neplatnosť záložnej zmluvy z dôvodu absencie jasného a nezameniteľného určenia výšky zabezpečovanej pohľadávky, konajúci súd mal každý uplatnený úkon posudzovať samostatne, odvolací súd označil konanie pred okresným súdom za nezákonné, sťažovateľka by nemala niesť zodpovednosť za túto nezákonnosť, postup konajúceho súdu vo veci samej bol nielen nezákonný, ale aj neefektívny a na prospech žalobcov, dĺžka konania a počet uplatnených úkonov sú zjavne neprimerané k predmetu sporu.

III.1. K namietanému porušeniu označených základných práv uznesením mestského súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom:

9. Sťažovateľka podanou ústavnou sťažnosťou napáda aj uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom, proti ktorému podala sťažnosť zamietnutú uznesením vydaným sudcom mestského súdu. Opätovnému prieskumu napadnutého uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom bráni princíp subsidiarity, keďže proti tomuto uzneseniu existoval dostupný prostriedok nápravy, a to podanie sťažnosti, ktorý sťažovateľka aj využila. Keďže na zabezpečenie účinnej ochrany svojich základných práv mala sťažovateľka k dispozícii účinný právny prostriedok nápravy (sťažnosť), bolo potrebné vo vzťahu k napadnutému uzneseniu mestského súdu, ktoré vydal vyšší súdny úradník, ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu (porov. I. ÚS 220/2021, III. ÚS 370/2021, III. ÚS 486/2021). Sťažovateľka navyše ani netvrdí, že by nejakú námietku nemohla uplatniť už v sťažnosti podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka.

III.2. K namietanému porušeniu označených základných práv uznesením mestského súdu vydaným sudcom:

10. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu vtedy, ak by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípm spravodlivosti (napr. v dôsledku prílišného formalizmu) či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia (I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, III. ÚS 47/2013).

11. Ústavný súd už judikoval, že aj v sťažnostnom konaní sa uplatňuje princíp kontradiktórnosti (IV. ÚS 3/2021). Ten je z hľadiska „rozsahu, ktorý určí zákon“ (čl. 9 Civilného sporového poriadku) vymedzený aj princípm rovného postavenia strán v konaní, teda prostredníctvom čl. 6 Civilného sporového poriadku, keď sa toto rámcové ustanovenie v prípade absencie osobitnej úpravy dotknutého postupu použije primerane na okolnosti prípadu. Ponechanie priestoru na vyjadrenie sa k sťažnosti proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom je dôvodné najmä vtedy, ak argumentácia uvedená v sťažnosti indikuje možnosť, že zákonný sudca okresného súdu rozhodne v neprospech protistrany (IV. ÚS 16/2021, IV. ÚS 271/2021).

12. Možno teda konštatovať, že pri doručovaní vyjadrení sporovým stranám v rámci sťažnostného konania nie je pravidlom doručovať sťažnosť či vyjadrenie protistrane. Z hľadiska posudzovania možného porušenia princípu kontradiktórnosti konania je potrebné zohľadniť vždy obsah dotknutého podania z hľadiska jeho potenciálu ovplyvniť rozhodnutie súdu. Potreba oboznámiť protistranu s obsahom podania spravidla nie je daná, ak ide o opakovanie skoršej argumentácie, ku ktorej sa už protistrana mala možnosť vyjadriť.

13. V prejednávanej veci sťažovateľka nenamietala nedoručenie sťažnosti, ale nedoručenie vyčíslenia trov konania a vyjadrenia protistrany k ňou podanej sťažnosti.

14. Nedoručenie podania s vyčíslením trov konania z pohľadu ústavného súdu sťažovateľku neznevýhodnilo v takej intenzite, že by bolo možné uvažovať o porušení kontradiktórnosti konania. Keďže obsah vyčíslenia sa premietol do uznesenia vyššieho súdneho úradníka, sťažovateľka na jeho obsah mala možnosť v neobmedzenom rozsahu reagovať podaním sťažnosti, čo aj využila. Navyše ústavnému súdu nie je zrejmé, či sťažovateľka tento nedostatok namietala už v podanej sťažnosti ako prvom jej dostupnom prostriedku nápravy (keďže ju sťažovateľka k ústavnej sťažnosti nepredložila, pozn.). Ak by to tak nebolo, uvedená námietka by bola nielen neopodstatnená, ale aj neprípustná. Zároveň sťažovateľka konkrétne neuvádza, na ktoré okolnosti uvedené vo vyčíslení nemohla reagovať s následkom zhoršenia jej právneho postavenia.

15. Ani nedoručenie vyjadrenia k podanej sťažnosti v okolnostiach veci nezasiaholo do podstaty princípu kontradiktórnosti konania. Sťažovateľka sama neuvádza, s akými novými argumentmi nebola v dôsledku uvedeného postupu oboznámená, resp. na čo nemohla riadne a včas reagovať s následkom pre ňu nepriaznivého rozhodnutia. Navyše uznesenie vydané sudcom argumentačne nadväzuje na uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom, potvrdzuje základnú premisu

o oceníteľnosti predmetu konania a aprobuje aj počet úkonov, ktoré boli považované za účelne vynaložené.

16. V uvedenom kontexte tak nemožno akceptovať námietky sťažovateľky o prekvapivosti uznesenia vydaného sudcom, rovnako nemožno dospieť k záveru o odňatí možnosti konať pred súdom ani o porušení základného práva na rovnosť strán konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy.

17. Porušenie základného práva na spravodlivý proces sťažovateľka vidí v posúdení, že predmet konania bol oceníteľný pre účely možnosti aplikácie § 10 ods. 1 vyhlášky. Mestský súd argumentoval uznesením ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 604/2018, kde sťažovateľ ako žalobca vystupoval v konaní začatom v roku 2016, teda po nadobudnutí účinnosti Civilného sporového poriadku o určenie, že záložné právo na špecifikovaných nehnuteľnostiach nie je. V tomto kontexte bol akceptovaný prístup konajúceho súdu, ktorý určenie neexistencie záložného práva prirovnal k určeniu vlastníckeho práva, predmet konania bol teda identifikovaný ako oceníteľný, záložné právo možno oceniť peniazmi, spravidla existuje korelácia medzi výškou peňažného záväzku (dlhu) a hodnotou veci, ktorá má byť zálohom. Sťažovateľka namieta, že v tomto prípade bol predmet sporu odlišný od toho vo veci sp. zn. IV. ÚS 604/2018, určenie neexistencie záložného práva nemožno podľa jej názoru stotožňovať s určením neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva.

18. S námietkou sťažovateľky sa ústavný súd nestotožňuje. Odvolací súd v rozsudku vo veci samej uviedol, že žaloba proti sťažovateľke bola podaná ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, keď žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu bola prípustná, ak bol preukázaný právny záujem na požadovanom určení, čo bolo považované za preukázané (ods. 8.5 rozsudku odvolacieho súdu). S prihliadnutím na zásadu *iura novit curia*, na obsah podanej žaloby ako celku a nielen jej petit odvolací súd subsumoval žalobu pod § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku. V prejednávanej veci požadované určenie nevyvolalo ani potrebu ďalšej žaloby a postavenie strán sporu bolo konečne vyriešené, lebo na základe absolútne neplatnej záložnej zmluvy nemohlo platne vzniknúť záložné právo, hoci bolo vložené do katastra nehnuteľností, k čomu odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo 2217/2003 (ods. 8.26 rozsudku odvolacieho súdu). Z procesnej prípustnosti žaloby konštatovanej odvolacím súdom možno vyvodiť, že určenie neplatnosti záložnej zmluvy vyvoláva účinky neexistencie záložného práva, preto z pohľadu ústavného súdu predmet konania v prejednávanej veci a vo veci sp. zn. IV. ÚS 604/2018 možno pripodobniť a následne aplikovať aj tam formulované závery o oceníteľnosti predmetu sporu, ktorý, ako aj mestský súd správne konštatoval, je potrebné posudzovať s ohľadom na konkrétne okolnosti danej veci a najmä na účinky meritórneho rozhodnutia na právne postavenie sporových strán.

19. Ústavný súd pripomína, že aj v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 512/2022 akceptoval prístup, že ak bolo predmetom konania určenie neplatnosti záložnej zmluvy, s ohľadom na účinky rozhodnutia o veci samej tento predmet konania možno považovať za oceníteľný.

20. Rovnaký názor prezentuje aj komentárová literatúra: „Aj vo veciach o určenie neplatnosti zmluvy ide väčšinou (podľa okolností prípadu) o cenu veci alebo práva, ktoré sú peniazmi oceníteľné. V týchto veciach nejde o stanovenie hodnoty predmetu konania, ktorým je určenie neplatnosti zmluvy, ale o stanovenie hodnoty predmetu zmluvy, ktorej neplatnosť sa stala predmetom konania. Hodnota predmetu zmluvy je potom určiteľná hodnotou hnutelnej

alebo nehnuteľnej veci, ktorá je peniazmi ocniteľná, alebo hodnotou záväzku – plnenia (odplaty), ak ide o iný predmet zmluvy, než je hnutel'ná alebo nehnuteľná vec. Rozhodujúcim kritériom sú reálne dôsledky, resp. účinky súdneho rozhodnutia v právnej sfére účastníka konania (ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 226/2012).“ [FIAČAN, I., KEREČMAN, P., HELLENBART, V., SEDLAČKO, F. a kol. *Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa)*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015, ISBN 978-80-89603-34-3.].

21. Ústavný súd opakuje, že pre určenie, či je predmet konania ocniteľný alebo nie, je potrebné vysporiadať sa s celým predmetom konania a účinkami meritórneho rozhodnutia na právne postavenie strán sporu. Pri vyčíslení trov konania je pri určovacích sporoch potrebné rozlišovať dve kategórie. Do prvej kategórie patria spory, ktorých predmetom je definitívne určenie práva a výsledkom je rozsudok, ktorého účinkom je nadobudnutie konkrétnej majetkovej (peniazmi ocniteľnej) hodnoty. Druhú kategóriu tvoria spory, ktorých predmetom nie je definitívne určenie, ale určenie „kvázi prejudiciálne“ – na účely vysporiadania iného právneho vzťahu. Pôjde o určovacie spory, ktorých výsledkom nebude konečná súdna ochrana, ale na účel dosiahnutia jej definitívneho hmatateľného účinku sa nárok musí žalovať samostatne zo zákonných dôvodov. V týchto prípadoch nie je možné hodnotu predmetu sporu vyjadriť v peniazoch, čo opodstatňuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky (I. ÚS 58/2021, publikované v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu pod č. 26/2021).

22. K odkazu sťažovateľky na podľa jej názoru opačný prístup ústavného súdu vyjadrený vo veci sp. zn. II. ÚS 148/2023 ústavný súd konštatuje, že predmetom sporu v označenej veci bolo zriadenie sudcovského záložného práva na zabezpečenie pohľadávky. Toto rozhodnutie nezakladalo priamo nárok na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky, aj keď jej výška bola pri podaní návrhu známa. Vyriešenie otázky, v akom rozsahu bude táto pohľadávka uspokojená, bude predmetom samostatného konania, v ktorom dôjde k meritórnemu rozhodnutiu. Až v konaní, ktorého výsledkom bude nadobudnutie konkrétnej majetkovej hodnoty, bude možné určiť „hodnotu alebo cenu práva“. Závery nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 148/2023 s ohľadom na účinky rozhodnutia o zriadení sudcovského záložného práva, ktoré neupravuje právne pomery medzi stranami s konečnou platnosťou, nie sú preto na prejednávajúcu vec aplikovateľné.

23. Podľa rozsudku odvolacieho súdu určenie neplatnosti záložnej zmluvy má priamy účinok na postavenie žalobcov, ktorí boli informovaní o možnosti začať výkon záložného práva, rozhodnutie súdu o neplatnosti záložnej zmluvy zakladalo neexistenciu záložného práva, a teda nemožnosť pokračovať v uspokojovaní zabezpečenej pohľadávky, ich právne postavenie bolo teda vyriešené definitívnym spôsobom. Zároveň je tu zrejماً korelácia medzi zabezpečenou pohľadávkou a jej hodnotou a zriadeným záložným právom.

24. K namietanej nelogickosti spočívajúcej v ustálení hodnoty sporu ako hodnoty zabezpečenej pohľadávky, ak dôvodom neplatnosti záložnej zmluvy malo byť nejasné určenie maximálnej výšky zabezpečenej pohľadávky, ústavný súd uvádza, že záver o nejasnom určení výšky zabezpečovanej pohľadávky nemá za následok zmenu z hľadiska, či predmet konania možno peniazmi oceniť alebo nie. Sťažovateľka nenamieta určenie konkrétnej výšky hodnoty sporu, ale samotnú možnosť oceniť predmet sporu. Zároveň v čase vymáhania pohľadávky, ktorá mala byť zabezpečená sporným záložným právom, výška zabezpečenej pohľadávky mala predstavovať sumu poskytnutého úveru, ktorý sťažovateľka poskytla dlžníkovi, a preto tu z pohľadu ústavného súdu existuje logické

prepojenie s výškou pohľadávky, ktorá mala byť zabezpečená sporným záložným právom, a výklad mestského súdu tak nemožno považovať za zjavne arbitrárny, resp. nelogický.

25. K námietke sťažovateľky o počte priznaných úkonov právnej služby, resp. účelnosti ich vynaloženia ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v zmysle ktorej ústavnému súdu v zásade neprináleží hodnotiť dôvodnosť priznania náhrady trov konania za jednotlivé úkony právnej služby (I. ÚS 178/2023, II. ÚS 30/2024), pretože určenie konkrétnej výšky trov konania je otázkou interpretácie podústavného práva, do ktorej ústavnému súdu bez všetkého neprislúcha vstupovať. Právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom (obdobne I. ÚS 259/2020). Mestský súd pritom v napadnutom uznesení vysvetlil, že postupoval v zmysle vyhlášky, uviedol konkrétne, ktoré úkony považoval za účelné, a žalobcom nepriznal nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby majúce procesný charakter, ktoré rovnako individualizoval. Priznané úkony predstavujú jednak účasť právneho zástupcu na pojednávaniach, resp. písomné podania k veci samej. Samotná námietka proti početnosti podaných vyjadrení nie je spôsobilá spochybniť ich účelnosť. Aj podanie označené ako žiadosť o výsluch svedka, resp. opakovaná žiadosť o výsluch svedka možno považovať za podanie vo veci samej, ak výpoveď svedka súvisí s prejednávanou vecou a jej obsah je spôsobilý svedčiť v prospech skutkových tvrdení strany sporu. Vyhodnotenie účelnosti podania a jeho súvislosti so sporom je však úlohou všeobecného súdu. Sťažovateľka konkrétne neuvádza, prečo uvedené podania nemali byť vyhodnotené ako účelné vynaložené. Okrem toho táto námietka sa dotýka dvoch úkonov právnej služby z celkovo 32 úkonov, ktoré boli žalobcom priznané. Dôvody sťažovateľky nenasvedčujú, že nezdôvodnenie účelnosti týchto dvoch úkonov právnej služby by znamenalo extrémne vybočenie z princípov spravodlivosti, celkom nedostatočné odôvodnenie, resp. svojvôľu mestského súdu.

26. Sťažovateľka ďalej namieta, že vec bola jednoduchá a bolo možné o nej rozhodnúť už na prvom pojednávaní. Z rozsudku odvolacieho súdu je možné vyvodiť, že žalobcovia preukazovali, že podpisovali záložnú zmluvu v inom znení ako bola zavkladovaná do katastra nehnuteľností, rovnako poukazovali na vedené trestné konanie proti fyzickej osobe, ktorá sa mala dopustiť pozmeňovania obsahu záložnej zmluvy, čo skôr svedčí o komplikovanejšom skutkovom podklade veci, odvolací súd sám dopĺňal dokazovanie, zmenil právne posúdenie súdu prvej inštancie a spor trval viac ako 10 rokov.

27. Možno preto učiniť záver, že mestský súd sa vysporiadal s námietkami sťažovateľky týkajúcimi sa dôvodnosti vykonaných úkonov právnej služby, pričom početnosť vykonaných úkonov má zjavný súvis s už opísanými okolnosťami (dĺžka sporu, skutková a aj právna náročnosť). V tomto prípade preto vyhodnotenie účelnosti vynaložených trov konania mestským súdom nesignalizuje žiaden extrémny exces (I. ÚS 668/2023) odôvodňujúci zásah ústavného súdu.

28. Úvaha sťažovateľky, že v dôsledku konštatovania dôvodnosti oboch podaných odvolaní boli všetky úkony pred súdom prvej inštancie neúčelné, resp. nezákonné, preto by za ne nemala byť povinná platiť náhradu druhej strane, je špekulatívna a prelína sa s otázkou rozsahu nároku na náhradu trov konania, výrokom odvolacieho súdu o priznanom rozsahu nároku na náhradu trov konania bol mestský súd v rámci konania o výške náhrady trov konania viazaný a nemohol ho meniť ani ignorovať.

29. Napadnuté uznesenie mestského súdu vydané sudcom je z pohľadu ústavného súdu dostatočne odôvodnené, odpovedá na výhrady a námietky sťažovateľky a relevantnú právnu normu vykladá logicky a v súlade s rozhodovacou praxou, preto tu nebol zistený zásah do práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, rovnaký záver možno konštatovať aj z hľadiska namietaného porušenia práva na pokojné užívanie majetku, pretože sťažovateľkou tvrdená nezákonnosť napadnutého uznesenia nebola ústavným súdom indikovaná.

30. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením mestského súdu vydaným sudcom a obsahom označených základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

31. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uplatnenými v ústavnej sťažnosti vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2024

Libor Duľa
predseda senátu